

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

**Azərbaycan Respublikası
Təhsil Nazirliyinin
1463 sayılı 31 avqust 2012-ci il
tarixli əmri ilə təsdiq edilmişdir.**

ALİ TƏHSİL PİLLƏSİNİN DÖVLƏT STANDARTI

MAGİSTRATURA SƏVİYYƏSİNİN İXTİSAS ÜZRƏ

T Ə H S İ L P R O Q R A M I

İxtisasın (proqramın) şifri və adı: 060213 – Beynəlxalq münasibətlər

BAKİ – 2012

1. Ümumi müddəalar

- 1.1. Magistratura səviyyəsinin **060213 – Beynəlxalq münasibətlər** ixtisası üzrə Təhsil Proqramı «Təhsil haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununa, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarları ilə təsdiq olunmuş «Ali təhsil pilləsinin dövlət standartı və proqramı», «Magistratura təhsilinin məzmunu, təşkili və «magistr» dərəcələrinin verilməsi Qaydaları»nın tələblərinə, «Ali təhsilin magistratura səviyyəsi üzrə ixtisasların (ixtisaslaşmaların) Təsnifatı»na və digər qanunvericilik aktlarına uyğun hazırlanmışdır.
- 1.2. Tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən ali təhsil müəssisələri **060213 – Beynəlxalq münasibətlər** ixtisası üzrə magistr hazırlığını bu Təhsil Proqramı ilə həyata keçirir.
- 1.3. Strukturda istifadə olunan işarələr:
ÜK – ümummədəni kompetensiyalar
PK – peşə kompetensiyaları

2. 060213 – Beynəlxalq münasibətlər ixtisasının xarakteristikası

- 2.1. Təhsil Proqramının mənimsənilməsinin normativ müddəti və məzunlara verilən elmi-ixtisas dərəcəsi:

İxtisasın şifri və adı	Verilən elmi-ixtisas dərəcəsi	Əyani forma üzrə təhsil müddəti	Kreditlərin sayı
060213 – Beynəlxalq münasibətlər İxtisaslaşmalar: - <i>Beynəlxalq münasibətlər və diplomatiya</i> - <i>Müasir dövrdə Yaxın və Orta Şərq ölkələrinin xarici siyasəti</i> - <i>Dünya siyasəti</i> - <i>Müasir danışıqlar təcrübəsi</i> - <i>Beynəlxalq mədəni əlaqələr tarixi və nəzəriyyəsi</i> - <i>Beynəlxalq münasibətlər tarixi və nəzəriyyəsi</i>	Magistr	2 il (qiyabi forma üzrə təhsil müddəti 6 ay artıqdır)	120

3. Məzunun ixtisas xarakteristikası və kompetensiyası

3.1. Magistrin ixtisas xarakteristikası

Magistr nəzəri prinsip və tədqiqat metodları haqqında ümumi təsvirə və geniş biliyə malik olmalı, peşə hazırlığı tələb edən elmi-tədqiqat işi aparmağa və pedaqoji fəaliyyətə hazır olmalı, peşəkar fəaliyyəti çərçivəsində gözlənilməz və mürəkkəb məsələləri həll etməyi bacarmalıdır.

3.2. Proqramın mənimsənilməsi nəticəsində məzunun kompetensiyasına qoyulan tələblər.

3.2.1. Məzun aşağıdakı ümummədəni kompetensiyalara (ÜK) yiyələnməlidir:

- digər sahələrin mütəxəssisləri ilə ünsiyyətdə olmaq (ÜK-1);
- diplomatik danışıqları təşkil etmək, hazırlanmaq və aparılmaq (ÜK-2);
- cəmiyyətdə ünsiyyət qabiliyyəti (ÜK-3);
- beynəlxalq arenada işləmək qabiliyyəti (ÜK-4);
- diplomatik protokolu bilmək və ona riayət etmək, diplomatik yazışmaları aparılmaq (ÜK-5);
- hüququ biliklər və etik normalara malik olmaq (ÜK-6);
- yeni ideyalar irəli sürmək (ÜK-7);
- müstəqil işləmək (ÜK-8);
- elmi-tədqiqat və elmi-istehsalat işlərinin təşkilində, elmi kollektivin idarə olunmasında bacarıq vərdislərə malik olmaq (ÜK-9);
- təşəbbüskarlıq və liderlik (ÜK-10);
- işi təşkil etmək və planlaşdırmaq qabiliyyətinə malik olmaq (ÜK-11).

3.2.2. Məzun aşağıdakı peşə kompetensiyalarına (PK) yiyələnməlidir:

Elmi-tədqiqat sahəsi üzrə:

- fundamental və kompyuter fənləri sahəsində dərin biliklərə əsaslanan riyazi modelləşdirmə üsullarından istifadə etmək (PK-1);
- elmi-tədqiqat və elmi axtarışlar işini aparmaq (PK-2);
- beynəlxalq münasibətlər elminin inkişafının əsas istiqamətlərinin aspektləri üzrə müstəqil təhlil aparmaq (PK-3);
- öz elmi araşdırmalarının nəticələrini təqdim etmək (PK-4);
- fənlərin ümumi mənzərəsini müstəqil qurmaq (PK-5);

Pedagoji sahə üzrə:

- ali təhsilin bakalavriat səviyyəsində beynəlxalq münasibətlər ixtisası fənlərini tədris etmək (PK-6);
- elektron kitabxanalardan, referativ jurnallardan ixtisasın aktual elmi-texniki məlumatları əldə etmək (PK-7);
- tədris, təlim və ya digər üsullarla öz biliklərini başqasına ötürə bilmək (PK-8);

Təşkilati-inzibatçılıq sahəsi üzrə:

- peşəkar fəaliyyəti çərçivəsində gözlənilməz və mürəkkəb məsələləri həll etmək **(PK-9)**;
- fənn qrupları üzrə ümumi formaları və qanunauyğunluğu müəyyənləşdirmək **(PK-10)**;
- kollektivlərin elmi-tədqiqat işlərinə rəhbərlik etmək **(PK-11)**;
- qeyri-ixtisas bilikləri (o cümlədən) qısaca və dürüst ifadə etmək **(PK-12)**;
- müvafiq fəaliyyət və metodları təklif etmək və planlaşdırmaq, onların qısa və uzunmüddətli nəticələrini təhlil etmək **(PK-13)**;
- fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemləri yaradıcı şəkildə müəyyənləşdirmək və ortaya qoya bilmək, konkret vaxt çərçivəsində və məhdud informasiya şəraitində onları həll edə bilmək **(PK-14)**;
- fəaliyyət və təhsil sahəsi ilə bağlı problemlərin həlli zamanı müvafiq texnologiya və metodları seçmək və onlardan istifadə edə bilmək, həmçinin potensial nəticələri müəyyənləşdirmək və/və ya qiymətləndirə bilmək **(PK-15)**;
- fəaliyyət və təhsil sahəsi ilə bağlı problemlərin həlli zamanı şəxsi davranışlarını tənqidi şəkildə qiymətləndirmək **(PK-16)**;
- fəaliyyət və təhsil sahəsi ilə bağlı problemləri Azərbaycan və bir xarici dildə şifahi və yazılı olaraq təqdim etmək və əsaslandırmağa, həmçinin mütəxəssis və qeyri-mütəxəssislərlə birgə müvafiq müzakirələrdə iştirak edə bilmək **(PK-17)**;
- innovativ yanaşma tələb edən mürəkkəb və gözlənilməz şəraitlərdə müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərmək **(PK-18)**;
- təşkilat və ya qrupların strateji fəaliyyəti ilə bağlı məsuliyyət daşımaq **(PK-19)**;
- mürəkkəb şəraitlərdə etik qaydalara uyğun şəkildə davranma bilməyə, şəxsi davranışların etik aspektləri, imkanları, məhdudiyyət və sosial rolunu anlamaq, fəaliyyət və təhsil sahəsi ilə bağlı məsələlərdə əsaslandırılmış qiymətləndirmə aparmaq **(PK-20)**;
- davamlı təlim və peşəkar inkişafı ilə bağlı şəxsi və digərlərinin ehtiyaclarını qiymətləndirmək, həmçinin müstəqil təhsil üçün zəruri olan səmərəli metodlardan istifadə edə bilmək **(PK-21)**.

4. Peşə fəaliyyəti üzrə hazırlıq səviyyəsinə və təhsilin məzmununa qoyulan minimum tələblər

4.1. Peşə fəaliyyətinin xarakteristikası.

4.1.1. 060213 – Beynəlxalq münasibətlər ixtisası üzrə magistrlərin peşə fəaliyyətinin əsas istiqamətləri:

- elmi-tədqiqat;
- pedaqoji;
- təşkilati-inzibatçılıq və s.

4.1.2. Hazırlıq səviyyəsinə qoyulan tələblər:

Elmi-tədqiqat sahəsi üzrə:

- beynəlxalq münasibətlərin inkişafı, beynəlxalq münasibətlər sistemində baş verən proseslərin, politologiya elminin öyrənilməsində elmi yeniliklərin tətbiq edilməsi;
- konfranslar, seminarlar, simpoziumlar hazırlamaq və keçirmək;
- elmi nəşrlər hazırlamaq və redaktə etmək.

Pedaqoji sahə üzrə:

- mühazirə oxumaq;
- məşğələ və seminar dərslərini aparmaq.

Təşkilatı-inzibatçılıq sahəsi üzrə:

- elmi-tədqiqat qruplarının işini təşkil etmək;
- fəaliyyət nəticəsinə əsasən resursların istifadəsinin səmərəliliyinin artırılmasına dair təklifləri işləyib hazırlamaq;
- elmi araşdırmaların nəticələrini kəmiyyət və keyfiyyətə qiymətləndirmək.

4.2. Təhsilin məzmununa qoyulan minimum tələblər

□ İxtisas üzrə fənn bölümləri, fənlərin kreditləri, onların mənimsənilməsinin nəticələri (bilik, bacarıq və vərdişlər baxımından) və qazanılması nəzərdə tutulan kompetensiyaların kodları.

Fənn bölümün ün kodu	Fənn bölümləri, onların mənimsənilməsinin nəticələri (bilik, bacarıq vərdişlər baxımından)	Fənn bölümləri üzrə kreditlərin sayı	Fənnin kodu və adı	Fənn üzrə kreditlərin sayı	Qazanılması nəzərdə tutulan kompetensiyaların kodları
Təhsil hissəsi					
MHF-B00	Humanitar fənlər bölümü Bu bölümə daxil olan fənlərin öyrənilməsi nəticəsində magistr bilməlidir: - xarici dildə neytral səs informasiyasının və ritminin özünəməxsusluğunu, beynəlxalq münasibətlər sahəsi üçün səciyyəvi olan tələffüzün üslubunun əsas xüsusiyyətlərini, ümumi və terminoloji səciyyəvi 4000 tədris leksik vahidləri həcmində leksik minimumu, elmi üslubun əsas xüsusiyyətlərini, öyrənilən dil	14	MHF – B01 <i>Xarici dil</i> MHF – B02 <i>Ali məktəb pedaqogikası</i> MHF – B03 <i>Psixologiya</i> MHF – B04 <i>Səçmə fənn*</i>	6 4 2 2	ÜK-3 ÜK-4 ÜK-6 ÜK-7 ÜK-8 ÜK-9 ÜK-11 PK-1 PK-2 PK-3 PK-6 PK-7 PK-8 PK-9

	ölkələrinin mədəniyyəti və adət ənənələrini, nitq etiketi qaydalarını; - Azərbaycanda ali təhsil sistemini, ali məktəbin tələbə və müəllimlərinin vəzifələrini, ali təhsil müəssisəsində təlim prosesi və təhsilin məzmunu, didaktika və onun müasir problemlərini , mühazirə və ona verilən müasir tələbləri, tərbiyə və özünə-tərbiyə, rəhbərlik və idarəetmə məsələlərini, elmi tədqiqat (müəllim və tələbə) işinin metodikası; - psixologiyanın obyekti, predmeti və metodlarını, psixologiyanın əsas istiqamətlərini, psixikanın quruluşunu, şüurluluq və qeyri-şüurluluğun qarşılıqlı münasibətini, tələbə psixologiyasını və s. bacarmalıdır: - beynəlxalq münasibətlər ixtisasına dair mətnləri oxumağı, ixtisasa dair internetdən götürülmüş mətnləri tərcümə etməyi, annotasiya, referat, tezis, tərcümeyi-hal və s. yazmağı; - mühazirə mətni hazırlamağı, mühazirə oxumağı, seminar məşğələlərini planlaşdırmağı və aparmağı, beynəlxalq münasibətlər sahəsində elmi-tədqiqat işini yerinə yetirməyi; - hər bir tələbəyə psixoloji baxımdan fərdi qaydada yanaşmağı, tələbələrə eksperimentə cəlb etməyi; - diplomatik və konsulluq xidmətinin əsaslarını, dünya ölkələrinin xarici siyasətini, beynəlxalq münasibətlər sistemində tutduğu mövqeyini, yerini, rolunu və s. viyələnməlidir: - xarici dildə oxumaq və yazmaq vərdişlərinə, ali təhsil müəssisəsində tədris və tədqiqat işlərini aparmağa, tələbələrə pedaqoji və psixoloji yanaşma keyfiyyətlərinə; - beynəlxalq münasibətlərin predmetinə, tədqiqat obyektinə, metodlarına, funksiyalarına, inkişaf qanunauyğunluqlarına, inkişaf meyillərinə.				PK-10 PK-11 PK-12 PK-13 PK-15 PK-17
--	--	--	--	--	---

MİF-B00	İxtisas (ixtisaslaşma) fənlər bölümü Bu bölməyə daxil olan fənlərin öyrənilməsi nəticəsində magistr bilməlidir: - beynəlxalq münasibətlər sisteminin təşkili, formalaşmasını; - beynəlxalq münasibətlərin iştirakçılarına BM sistemində fəaliyyəti problemlərini; - dövlətlərin beynəlxalq təşkilatlarda statusu və fəaliyyətini; - beynəlxalq münasibətlər sisteminin inkişafına təsir göstərən amilləri; - siyasi xəritənin dəyişməsi ilə bağlı yeni yaranan gənc dövlətlərin qloballaşma və integrasiya proseslərinə qoşulması problemlərini; - gənc müstəqil dövlətlərin beynəlxalq hüquq mənbələrinə münasibətini; - diplomatik və konsulluq xidmətinin əsaslarını, dünya ölkələrinin xarici siyasətini, beynəlxalq münasibətlər sistemində tutduğu mövqeyini, yerini, rolunu, hər bir dövlətin müasir geosiyasi sistemində inkişafını; -müstəqil Azərbaycan Respublikasının müasir beynəlxalq arenada fəaliyyətini, inkişaf istiqamətlərini, Azərbaycan tərəfindən ratifikasiya olunan beynəlxalq sənədləri. bacarmalıdır: - beynəlxalq sənədlərin, konvensiyaların öyrənilməsi, təhlil və tətbiq edilməsini; - diplomatik protokolun istifadə qaydalarını; - diplomatik danışıqların təşkil edilməsini; - diplomatik yazışmaların aparılması və qeydiyyatını. yiylənməlidir: - BMT tərəfindən təsdiq olunmuş xarici dilləri bilməyə,; - beynəlxalq münasibətlərin nəzəri əsaslarına; - beynəlxalq münasibətlər sisteminin inkişafı tendensiyalarına.	76	MİF-B01 <i>Beynəlxalq münasibətlərin müasir problemləri</i> MİF-B02 <i>Beynəlxalq münasibətlərin tarixi və metodologiyası</i> MİF – B03 <i>Ali məktəb tərəfindən müəyyən edilən fənn</i> MİF –B04 <i>İxtisaslaşmaya ayrılan fənlər**</i> MİF – B05 <i>Seçmə fənn*</i>	4 2 4 42 24	ÜK-1 ÜK-2 ÜK-3 ÜK-4 ÜK-5 ÜK-6 ÜK-7 ÜK-8 PK-13 PK-14 PK-15 PK-16 PK-17 PK-18 PK-19 PK-20 PK-21
----------------	---	------------------	--	---	--

MET-B00	Elmi - tədqiqat işləri Magistr elmi-tədqiqat işini yerinə yetirməklə aşağıdakıları bilməli və bacarmalıdır: - elmi-tədqiqat işlərini planlaşdırmağı; - tədqiqat mövzusu seçməyi; - ədəbiyyat siyahısının tərtibini; - elmi-tədqiqat işi aparmağı; - elmi-tədqiqat işinin nəticələrini təhlil etməyi, onu digər müəlliflərin nəticələri ilə müqayisə etməyi; - alınmış nəticələrin praktiki əhəmiyyətini və onun tətbiqi imkanlarını müəyyənləşdirməyi; - elmi-tədqiqat işinin gələcəkdə davam etdirilməsi imkanlarını müəyyənləşdirməyi; - yerinə yetirilmiş tədqiqat işinin müdafiəsini; - elmi-tədqiqat işinin nəticələrinin çap üçün hazırlanmasını; - elmi-tədqiqat və elmi-pedaqoji təcrübələrdə iştirak etməyi, onların nəticələrini ümumiləşdirməyi və magistrlik dissertasiyasında istifadə etməyi və s.	30	Elmi-tədqiqat təcrübəsi Elmi-pedaqoji təcrübə Magistrlik dissertasiyasının hazırlanması və müdafiəsi	6 6 18	ÜK-8 ÜK-9 ÜK-10 PK-1 PK-2 PK-3
Kreditlərin ümumi sayı		120		120	

**Bütün bölümlərdə seçmə fənlər müvafiq sərişələrə (kompetensiyalara) uyğun ali təhsil müəssisələri tərəfindən müəyyənləşdirilir.*

***İxtisaslaşmalar üzrə sərişələr (kompetensiyalar) və buna müvafiq fənlər ali təhsil müəssisələri tərəfindən müəyyənləşdirilir.*

4.3. İxtisas üzrə magistr təhsil proqramının yerinə yetirilməsi müddəti: ümumi həftələrin sayı – 94

o cümlədən:

- nəzəri təlim – 45 həftə
- təcrübələr (elmi-tədqiqat və elmi-pedaqoji) – 8 həftə
- imtahan sessiyaları – 15 həftə
- magistrlik dissertasiyasının hazırlanması və müdafiəsi – 12 həftə
- tətilər – 14 həftə

5. Maddi-texniki tədris bazası və kadr potensialı

- 5.1. Ali təhsil müəssisəsinin **060213 – Beynəlxalq münasibətlər** ixtisasının təhsil proqramına müvafiq hazırlanmış tədris planında nəzərdə tutulan fənlər üzrə dərslərin aparılması, təcrübələrin keçirilməsi və elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi üçün müvafiq İKT ilə təchiz olunmuş kabinet və laboratoriyalar, kompyuter sinifləri, emalatxanalar və s. ilə təmin olunmuş maddi-texniki bazası olmalıdır. Təhsilalanların ali təhsil müəssisəsinin lokal şəbəkəsinə, internetə, məlumat bazalarına, elektron kitabxanalar, axtarış sistemlərinə çıxışı təmin edilməlidir.
- 5.2. Fənlərin tədrisi, bir qayda olaraq, ali təhsil müəssisələrinin elmi dərəcəsi və ya elmi adı olan professor-müəllim heyəti tərəfindən aparılır. Bu fəaliyyətə həmin şərtləri ödəyən digər müəssisə və təşkilatlarda çalışan şəxslər cəlb oluna bilər.
- 5.3. Magistrlik dissertasiyalarına elmi rəhbərlik, bir qayda olaraq, həmin təhsil müəssisəsində çalışan professor-müəllim heyətinin elmi adı və ya elmi dərəcəsi olan nümayəndələri və ya həmin şərtləri ödəyən digər müəssisə və təşkilatlarda çalışan şəxslər tərəfindən həyata keçirilir.

6. Tədris prosesinin forma və metodları

- 6.1. Magistrantın nəzəri təlimi və pedaqoji hazırlığı mühazirə, məşğələ, seminar, məsləhət, sərbəst iş, pedaqoji təcrübə və s. formalarda həyata keçirilir.
- 6.2. Magistr hazırlığı üzrə tədris prosesində şifahi şərh, müsahibə, interaktiv təlim, müstəqil iş, diskussiya, dəyirmi masa, illüstrasiya, tədqiqatçılıq, laboratoriya və praktik iş və digər metodlardan istifadə edilə bilər.
- 6.3. **060213 – Beynəlxalq münasibətlər** ixtisası üzrə magistr hazırlığında elmi-tədqiqat və elmi-pedaqoji təcrübələr nəzərdə tutulur (təcrübələrin məqsəd və vəzifələri ixtisasdan asılı olaraq müəyyənləşdirilir). Təcrübələr növündən asılı olaraq müvafiq təşkilatlarda, yaxud ali məktəblərin kafedra və laboratoriyalarında keçirilə bilər.

7. Yekun dövlət attestasiyasına qoyulan tələblər və qiymətləndirmə

- 7.1. Yekun dövlət attestasiyası magistrlik dissertasiyasının müdafiəsindən ibarətdir. Dissertasiyanın məzmununa, həcminə, strukturuna qoyulan tələblər və onun müdafiəsi qaydaları Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən müəyyənləşdirilir.
- 7.2. Təhsilalanların biliyinin qiymətləndirilməsi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmiş qaydalar əsasında həyata keçirilir.

7.3. Yekun Dövlət Attestasiyası nəticəsində məzunlara magistr ali elmi-ixtisas dərəcəsi və dövlət nümunəli diplom verilir.

Razılaşdırılmışdır:

Azərbaycan Respublikası Təhsil
Problemləri İnstitutunun
direktoru

_____A.Mehrabov

«____» _____ 2012-ci il

Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyinin Ali və orta ixtisas
təhsili şöbəsinin rəisi

_____İ.Mustafayev

«____» _____ 2012-ci il

Humanitar və sosial ixtisaslar qrupu
üzrə Dövlət Təhsil Standartları
hazırlayan işçi qrupun sədri

_____S.Hacıyev

«____» _____ 2012-ci il

Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyinin Elmi Metodiki-Şurasının
«Sosial-siyasi elmlər»
bölməsinin sədri

_____M.Əliyev

«____» _____ 2012-ci il